

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

34. An licitum sit permittere alicui peccatum, ut melius corrigatur? Et an liceat differre correctionem eo sine, ut proximus oppressus peccatis ferventius resipiscat, propriam miseriam ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76429](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76429)

& adest spes fructus: præsertim cum ille respectu meæ correctionis in particulari non sit in magna necessitate, cum aliis modis, si velit, possit facile iuari: & cum multorum aliorum bonorum exemplo, & vitiis reprehensionibus factis à Concionatoribus non inuenitur, vix poterit esse probabilis spes, quòd mea correptione emendaretur, si ego me prius emendarem. Confirmatur, quia pauper, etsi diligentius laborando, & parcius viuendo, posset facile acquirere diuitias, ex quibus daret eleemosynas; tamen ad illud non tenetur in communi aliorum necessitate: quia non tenetur huiusmodi proximi necessitati satisfacere modo nobis ita difficili: ergo nec pauper spiritualiter tenetur laborare vt habeat spirituales diuitias, vt ita communem necessitatem spirituales patientibus det eleemosynam spirituales. Probatur consequentia, quia sæpe peccatori difficilius est vitam suam corrigere, quàm esset illi extrinsecus laborare, ac parcius viuere. Nec refert, quòd peccator tenetur sua vitia corrigere, quatenus hæc repugnant legi Dei, & naturæ: quia inde non sequitur, eum ad hoc teneri in gratiam proximi corrigendi, & hic solum contendit eum sub hac ratione non teneri.

3. Dixi, si alium non petrahit ad peccatum, &c. Quia is qui alium ex se non peccatum & à vitis alienum suo malo exemplo ad flagitiosam vitam petrahit, singulariter obligatur ad illius emendationem laborare; atque ad id si eum putet aliter non corrigendum, tenetur etiam eius causa vitam suam corrigere, quia tunc semper præsumendum est, quòd aliter pergat eius exemplo ad peccandum moueri, quamdiu ipse vitam suam non corrigit: nam aliàs vix potest fieri: vt hic probabiliter credat eum emendandum, si ipse prior suam vitam emendet, & contra non emendandum nisi ipse se emendet. Sed hoc vix contingit, nisi in iis, qui magna sunt autoritate apud alios, ita vt suo exemplo eos facile in vtramque partem mouere possint: qui ideo etiam eodem procepto, quo vetantur alios scandalizare eos ad peccatum petrahitendo, obligantur vitam suam saltem exterius emendare, ne alius scandalo sint eos in peccato continendo.

4. Dixi, communiter non obligatur, &c. Quia qui omnino crederet proximum in peccato moturum, nisi ipse suam vitam emendaret, eamque ita ad meliora hortaretur, teneretur ex charitate vel ideo vitam suam emendare, vt extremum ab eo malum auerteret: sed hoc vix fieri potest, nisi in eo qui est summa apud aliquem auctoritate, & hunc exemplo suo ad peccandum petrahit, & vix vnquam nisi in peccatis contra fidem. Maxime autem tales tenerent vitam corrigere, quando hinc penderet multorum emendatio; vt contingit in iis, qui suo exemplo continent alios in peruersa doctrina, aut in superioribus, præsertim Ecclesiasticis, qui suo exemplo sæpè multos peruertunt. Sed hi maxime tenentur ad emendationem sui ratione scandali, quòd aliis dant. Hucusque Coninch.

5. Non me verò fugit etiam Turrianum in 2. 2. tom. 1. disput. 88. dub. 2. Banez quæst. 33. art. 5. conclus. 5. Villalobos in summa tom. 2. tract. 4. difficult. 8. num. 2. & alios, docere, ob correctionem fraternali in casu extremæ necessitatis, non solum Prælatos, sed etiam priuatos obligatos esse pœnitere: Attamen hanc doctrinam difficilem esse docet Castrus Palaus tom. 2. tract. 6. disp. 3. punct. 7. num. 6. quia peccator tenetur admittere correctionem à quocunque fiat, præcipue in articulo mortis, & ex alia parte corrigens sufficienter quid faciendum sit, proponit temperando humilitate sermonis indignitatem suam. Ergo satisfaciunt, præcepto correctionis, sicuti satisfacit præ-

cepto eleemosynæ corporalis, illam tribuens, existens in peccato. Item correptus non potest aduersus sic corripientem retorquere argumentum, vt seipsum curet, cum facile sateri possit se corripiendum, & emendandum fore, si in simili necessitate esset constitutus. Facit ergo quantum videtur necessarium, vt correctio fructuosa sit, sit verò fructum non habet, ex malitia correcti, & non ex defectu corrigentis prouenit. Et ita mihi videtur dicendum ratione præcepti correctionis raro, vel nunquam te, nisi Prælati sis, esse obligatum pœnitere; ratione verò scandali obligatio esse potest, cum tuo peccato, & malo exemplo facis, vt alius peccatis inhæreat. Ergo, &c.

6. Verum sententiæ contrariæ adhæret Duallius in 2. 2. tract. de Charitat. quæst. 9. art. 4. vbi sic ait. Quæres, an qui sunt in peccato, teneantur se emendare, vt alios fructuosè, & vtiliter possint corrigere. Respondeo primò, Prælatos, & superiores, cum teneantur, aliis media ad salutem necessaria procurare, debere se emendare, vt eorum correptio, quæ interdum est medium necessarium ad alterius emendationem reddatur efficax. Secundo dico, alios simplices Christianos, qui aliorum curam non habent, non teneri se emendare, vt salubriter, & cum effectu corripiant. Ratio est, quia quòd proximus nolit, mea correptione se emendare, nisi prius me emendem, debet sibi imputare, quandoquidem potius admonitionem, & correctionem, quæ bona est, quàm ad personam admonentem debet attendere. Quæ dicunt, facite, inquit Christus, opera autem eorum nolite facere. Aduertendum tamen est, quòd si proximus esset in peccatis suis moriturus, nisi corripiens se emendaret, teneretur ipse se emendare, vt eum saluaret, quandoquidem plus teneor diligere salutem proximi, quæ est in euidenti discrimine, quàm meas voluntates, & commoda carnis meæ, atque etiam aliquod incommodum subire, vel admonitio, quæ est vnicum illius remedium, reddatur efficax. Ita ille.

7. Nota verò quod doctissimus Franciscus del Castillo in 3. sent. tom. 2. disput. 6. de correct. quæst. 6. num. 5. ex Gaspare Hurtado in casu præsentis dubij distinguit de emenda exteriori, & interiori: exterior enim, est quædam proprii peccati recognitio; interior verò est contritio, & pœnitentia de commisso peccato: qua distinctione supposita, asserit, quod ex vi præcepti correctionis tenetur aliquando peccator ad exteriorem emendam, non autem ad interiorem: Quia aliquando emenda est medium per se, & simpliciter requisitum ad vtiliter corrigendum actiue proximum, sed præceptum finis obligat ad media per se. Ergo. Sed non emenda interior: quia hæc non noleatur, quia occulta est proximo; Ergo. Et per hanc distinctionem putant Castillo, & Hurtadus posse reuocari in concordiam sententiæ oppositas.

RESOL. XXXIV.

An licitum sit permittere alicuius peccatum, vt melius corrigatur?

Et an liceat differre correctionem eo sine, vt proximus oppressus peccatis feruentius respiciat, propriam miseriam cognoscendo? Ex part. 7. tit. 3. Ref. 29.

§. 1. Affirmatiue respondet Castrus Palaus tom. 1. tract. 6. disput. 3. punct. 6. num. 7. & Fillicius tom. 2. tract. 28. cap. 6. num. 239. Sanchez in Opusc. tom. 2. lib. 6. cap. 2. dub. 1. num. 7. Villalobos

Sup. hoc inf. in tr. 5. in Ref. 41. à §. 2. & in alio §. eius not.

in *Summa* tom. 2. tract. 4. difficult. 3. num. 6. vbi sic ait: *Advertase que seria licito alguna vez permitir que alguno caya en peccado; quando se entiende, que con esso se corrigira mejor viendo que le cuesta caro: la razon es, porque la correccion fraterna se haze por la emienda del hermano; y assi se deve hazer quando a el le esta mejor, como dizen Soto, y Aragon. Mas eno por esso es licito dexarle caer en nuevos peccados, para castigarle: porque esso no es del iuzio humano, sino del divino. Ita ille; & post illum Trullench in *Decalogum* tom. 1. lib. 1. cap. 5. dub. 14. num. 18. vbi etiam sic ait: Similiter licet differre correptionem, ea intentione, vt proximus commissione multorum peccatorum feruentius respiscat, si non est spes probabilis aliter vere emendationis: quia sic tantum permittimus peccatum, vt proximus non resurgat, vt postea relurgere possit feruentius, imò non tam permittimus peccatum, quam vt proximus non resurgat; quod possumus facere sine peccato. Vide *Fillucium tract. 28. cap. 6. question. 7.* Hoc autem limita cum *Ledema sup. conclus. 11. vers. La ultima condicion*, nisi timeatur calurum in grauissimum peccatum, verb. g. communicarum in peccato mortali. Vnde licet in pueris permittere furta mihora, vt propter illa penas aueat, à grauioribus abstineant, Hucvique Trullench.*

2. Non desiram tamen hic apponere verba Francisci del Castillo in 3. *sentent. tomo 2. dist. 6. de Correct. question. 4. num. 10.* ita asserentis: Non licet differre correptionem eo fine, vt proximus oppressus peccatis recipiscat miseriam propriam cognoscendo, vt vult Sotus, quia licet Deus sic aliquando permittat, vt postea ipsum auxiliando, à peccatis eruat; tamen hoc nobis non licet, quia neque præbere possumus auxilia efficaciam sicut ipse, & misericordia non patitur fratrem relinquere inuoluti in peccatis, etiam si sit suscipio quòd resurget de futuro. Ita ille.

RESOL. XXXV.

An statim adhibenda sis correccio? Ex part. 7. tr. 3. Ref. 30.

§. 1. **R**espondeo cum *Dualio in 2. 2. D. Thom. tract. de Correptione, quest. 9. artic. 3.* in correptione fraterna adhibendam esse considerationem circumstantiarum loci temporis, & caterarum eius generis: cum enim correccio habeat rationem medicinæ, locus, & tempus ad illius applicationem necessariò sunt obseruanda, cum satis constet homines aliquo tempore, & loco esse magis, quàm alio ad emendationem dispositos: & sic prudenter, & laudabiliter nonnunquam differretur.

2. Et ideo Trullench. in *Decalogum* tomo 1. lib. 1. cap. 5. dub. 14. num. 8. asserit in correptione attendendam esse opportunitatem temporis; id est, quòd frater eo tempore corripiatur, quo credimus illum ex nostra correptione, non amplius peccaturum. v. g. quando peccator iam est expertus suam imbecillitatem, & illum peccati quasi tædet. Vnde quando creditur affutura maior opportunitas, vel speratur maior vtilitas, licet differre correptionem. Propterea proximus dum ira feruet non est corripiendus, sed expectandus donec eam deposuerit.

3. Rectè igitur Villalobos in *Summa* tom. 2. tract. 4. difficult. 3. num. 5. sic ait: *La tercera circunstancia es, que aya oportunidad, assi de tiempo como de persona, Porque no luego que se comete el delito se ha de corrigir, que quica el erro sin esso se*

emiendara, y es tambien necessario que se le ponga la colera, o passion, que de otra manera aproxiçaria poco. Ni tampoco ha de corrigir qualquiera persona, aniendo otra que lo pueda hazer mejor: porque si ay Prælado, Maestro, pariente, o amigo, que lo haga, estos lo achen hazer, y pedirles que lo hagan. Mas si fueren negligentes, qualquiera estor a corrigido. Y tambien se ha de advertir, que se haga la correccion con mansuedumbre, blandura, y buenas palabras, conforme a lo que dixè San Pablo Frater praecipuus sit homo in aliquo delicto, vbi qui spiritualis estis huiusmodi corripite in spiritu lenitatis. Aunque alguna vez seria necesario tener: quando si que huuisse de hazer la correccion, fuisse superius. Sic ille; cui adde *Castum Palaum tom. 1. tract. 6. disputat. 3. punct. 6. numer. 6.* *Calpenem in Casu Theolog. tom. 2. tract. 17. disputat. 6. sect. 1. num. 12.* *Fillucium tom. 2. tract. 28. cap. 5. n. 116.* & alios.

4. Igitur ad decernendum quando licitum sit correptionem fratris differre, aut etiam corrumpere, quando verò illicitum, & peccatum mortale aut veniale, notanda sunt sequentia. Primum est, quòd ex dilacione correptionis timeatur in intermedio tempore lapsus fratris in peccatum mortale, aut ipsius mors corporalis in peccato mortali, aut eiusdem vel reipublicæ, vel etiam tertie personæ detrimentum notabile, quod vitari posset ipsa correptione fraterna: peccatum de se mortale esse eam differretur, cum id fiat contra charitatem in materia graui, & secundum est, quando nihil prædictorum timeatur, si correccio in aliud tempus differretur sine causa, talem dilacionem de se non esse peccatum pluiquam veniale: quia non fit cum graui Dei, vel proximi iniuria. Tertium est, si nihil iam dictorum timeatur, & aliqua iusta de causa iudicetur tempus opportuni expectandum esse: dilacionem non modo licitam, sed etiam debitam esse posse: vt quando multum est in expectare aliud tempus. Id relinquitur prudentis arbitrio. Et hæc omnia docet *Reginal. tom. 1. lib. 4. c. 21. num. 345.*

RESOL. XXXVI.

An teneamur sepius ad correptionem? Ex part. 7. tr. 3. Ref. 32.

§. 1. **R**espondeo affirmatiuè, & ideo Trullench in *Decalogum* tom. 1. lib. 1. cap. 5. dub. 14. n. 4. sic ait: *Quòd si videris quætas, quoties proximus corripiendus sit: Respondeo breuiter, toties corripiendus esse, quoties speratur vtilitas arbitrio prudentis.* Ita ille, qui citat *Siluestrum & Sotum* quibus ego addo *Petr. à S. Ioseph. in idea Theol. mor. lib. 3. c. 10. Ref. 7.* vbi docet post admonitionem secretam, semel vel pluries factam quamdiu spes probabiliter habetur de correptione per secretam admonitionem procedendum esse. Vnde *Sanchez in Opusculo tom. 2. lib. 6. capit. 2. dub. 7. numer. 11.* docuit quòd vt monitio secreta non prodese dicatur, non satis est, vt semel fiat & nec proficit, sed oportet iterum, atque iterum fieri, quamdiu speratur correccio per illam: non tamen est necesse expectare tempus longissimum, sed ad arbitrium boni viri. Et sic docet *Malderus in 2. 2. question. 33. articulo 7. & Nauarra de Restitut. lib. 2. cap. 4. numer. 264. & Fagundez in Præcepti. Eccles. tom. 2. lib. 4. cap. 3. numer. 311.* & alij.